

US_42 Úvod do umenovedných štúdií

Hana Jašová , 430302

Postmoderna

Postmoderna (postmodernizmus) má nové formy umeleckého vyjadrenia v poslednej štvrtine 20. storočia. Popiera modernu, nesnaží sa napodobovať ale presne naopak , snaží sa nanovo interpretovať.

Postmodernizmus sa nedá definovať ako jednotný štýl, vyznačuje sa individualizmom, rozmanitosťou materiálov, prostredia a štruktúr. Prvýkrát sa začal používať v spojení s architektúrou, ktorá sa inšpiruje klasickými , komerčnými štýlmi. Od konca 70. rokov sa tento pojem preniesol aj na ostatné odvetvia umeleckej tvorby. Týka sa rôznych oblastí módy, televízie, patrí k ním film , hudba a tiež je prítomný v rôznych oblastiach kultúrneho vyjadrovania, vrátane umenia a literatúry. .

O zavedenie tohto pojmu sa zaslúžil francúzsky filozof Jean-François Lyotard. Základom je pluralita názorov a ich rovnoprávnosť.

Postmoderna v architektúre

Názov postmoderna sa používa už od konca impresionizmu. Tvorcovia postmodernej architektúry sa sústreďujú na staronový architektonický priestor , na výtvarnú a symbolickú reč a jej komunikatívnosť. Práve cez architektúru sa postmoderna dostala viacej do povedomia. Prví , ktorí ju začali prezentovať v kladnom zmysle bol architekt Robert Stern a teoretik Charles Jencks. Samotná postmoderná architektúra sa začala objavovať v 60. rokoch 20. storočia. Tento štýl bol rozšírený hlavne v západnej Európe a severnej Amerike. Vznikla ako reakcia na medzinárodný štýl moderny.

Postmoderná architektúra vznikla z reakcie na monotónnosť moderného medzinárodného štýlu a hlavne kvôli nevýrazným betónovým stenám. Čo bolo považované ľuďmi ako za nejakú degradáciu životného prostredia. Postmoderna tak odmietala avantgardnú koncepciu .

Cieľom postmodernej architektúry bolo obnoviť významovú funkciu architektúry, pretože postmoderná budova by mala mať významný vzťah k histórii. Citovali ju výrazové prostriedky, niekedy aj ornamenty na fasádach ktoré sa spájali aby vytvorili nové spôsoby navrhovania stavieb. Chcela docieľiť, aby sa na architektúru opäť pozeralo ako na umenie. Tak sa obracia princíp „forma sleduje funkciu“ na „funkcia sleduje formu“. Čo znamená , že funkcia je závislá od formy.

Spomienka na minulosť sa tak stala kľúčovým prostriedkom postmodernej. V modernej platila zásada, že architektúra nemá mať nič spoločné so znakmi z minulosti. Postmoderná architektúra sa líšila len v tom , že by nemala skrývať fakt , že vznikla v súčasnej dobe. Preto tu odznel názor , čo sa týka používania materiálov, že je využitý tak , aby nám pripomenul čo vtedy znamenal v dejinách. No históriu nemá nahradiť.

Architekti sa tak vracali k minulosti. Počas moderny boli architektonické prvky , ako stĺpy, klenby, oblúky či tympanony zatracované. V postmodernej znovu dostali svoj význam. Aj keď nedosahujú svoj pôvodný význam , slúžia ako dekoratívne či ozdobné prvky s ironickým podtextom. Napríklad stĺp bol v modernej zakrytý fasádou alebo nahradený iným architektonickým prvkom – konzolou. Teraz je skôr súčasťou estetického významu a technologickej nevyhnutnosti.

Postmodernú architektúru tiež možno opísať aj ako „neoklekticistickú“. Agresívne neornamentálne fasády opäť získavajú náznakovosť a ornament. Tento štýl je spojený s používaním nepravých uhlov s netradičným povrchom – napríklad štátna galéria v Stuttgarde .

Snažil sa vyriešiť problémy s modernou, kde internacionálny štýl moderny nahradil regionalizmus a geometrickú abstrakciu zasa obraznosť.

Architektúra v postmoderne sa dá charakterizovať rôzne. Typické sú pre ňu ornamenty , pluralizmus, dvojité kódovanie – pre verejnosť aj pre architektov, paradox a ironia. Dôležitá je aj mnohovýznamovosť a náznakovosť. Pre všetky stavby sú tieto charakteristiky rovnaké aj napriek ich rôznorodosti.

Je možné ju rozdeliť na dva hlavné prúdy :

- retrospektívna - orientovaná naspäť s historizujúcimi tendenciami
- perspektívna - orientovaná dopredu a pokúšajúca sa skĺbiť klasické princípy so súčasným tvaroslovím a technikou

Medzi navýznamnejších protagonistov postmodernej architektúry v zahraničí boli Robert Venturi, Philip Johnson a Charles Moor.

Najväčší vplyv na architektúru dosiahol Robert Venturi, pretože sa ako teoretik vo svojej knihe odklonil od klasickej moderny. Rozvinul koncepciu domu ako „dekorovanú kôľnu“. Znamenalo to jediné – z prednej strany lacnej stavby , ktorá sa stáva s pohľadom diváka bola ozdobená ornamentmi a prihovárajúca sa informáciami divákovi.

V jeho z mnoha realizácií architektonických stavieb si osvojil postmoderné architektonické prvky a mnohé z nich sa stali všeobecne používané. Napríklad ako je antický stĺp, zväčša Iónsky stĺp, ktorý Venturi veľmi rád zhotovoval aj v drevenom prevedení. Jeho intelektuálne objavy a postrehy boli milníkmi pre ďalší vývoj architektúry.

Použitá literatura :

ŠEVČÍK, J. Modernismus, Postmodernismus, Manýrismus, Architektura
ČSR, 1981, roč. XL, č 3, s. 135-139

LYOTARD, Jean-Francois. O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem, postmoderní
situace. Přel. Jiří Pechar, Praha: Filosofia, 1993.

GYMPEL, J. 2008. Dejiny architektúry od antiky po súčasnosť. 1. vyd. Bratislava :
Slovart, 2008. 119 s. ISBN 978-80-8085-603-8

VENTURI , R. (1966). Complexity and Contradiction in Architecture. New York: The Museum of
Modern Art Press. ISBN 0-87070-281-5

http://www.fi.muni.cz/~qprokes/postmoderna/postmoderna.htm#architektura_a_postmoderna